

פרפראות

פאר

פרשת בהר תשפ"ב

בירור בהנהגת

הקב"ה את

העולם בדרך

הנס ובדרך

הטבע

פרפראות פאר

בירור בהנהגת הקב"ה את העולם בדרך הנס ובדרך הטבע אות ט"ו

מפתח ענינים פרשת בהר תשפ"ב

א, ביאור מה שהכריז רבי ינאי זרעו בשביעית ע"ד מה שהכריז חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד,
ב, כיצד למד רבי מאיר תורה מאחר מבואר בגמרא בג' אופנים
ג, ביאור ביראת שמים חיצונית לתורה ויראת שמים פנימית לתורה ע"ד יסוד המהרש"א הנ"ל
ד, ביאור אומרם ז"ל מה שעשתה חכמה עטרה לראשה ע"ד יראת העונש ויראת הרוממות
ה, ביאור לגבי משה מילתא זותרתא ע"ד המדרש
ו, ואכלתם לשובע מכוון לצדיק אוכל לשובע ואקרי קדוש
ז, הנאות העולם ותאוותיו על שלשה פנים אסור מותר מוכרח עקידת יצחק
ח, גם בעיני יפלא הממני יפלא שני כתובים המכחישים ומבואר ע"ד הידיעה והבחירה
ט, שוב מצאתי באלשיך הקדוש כפירוש זה
י, ביאור הכתובים הסותרים רד"ק אבן עזרא אברבנאל
יא, וצויתי את ברכתי ביאור בדרך החסיד המפורסם
יב, ביאור השפת אמת בדברי הנועם אלימלך
יג, הנס והטבע בתורת השפת אמת
יד, שורש וביאור המילה נס
טו, בירור בהנהגת הקב"ה את העולם בדרך הנס ובדרך הטבע
טז, מהו הכח שנתן הקב"ה בטבע
יז, ההבדל בין הנס והטבע
יח, הנהגה בדרך הטבע ובדרך השגחה ניסית פרטית אישית
יט, אין לסמוך על הנס
כ, מהנס הגלוי אל הנס הנסתר
כא, הנס והטבע שוין

כב, ביאור בכתוב דרך אניה בלב ים
כג, ביאור וציוית את ברכתי ואומז"ל כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה
כד, ביאור בכתוב דרך אניה בלב ים
כה, השאלה מה ענין שמיטה והתשובה אצל הר סיני
כו, הכתוב וכי ימוך אחיך ומטה ידו מבואר בדרך צחות
כז, ביאור הכתוב ובמרבית לא תתן אכלך בדרך צחות
כח, שינה הכתוב בין תזרע שדך לתזמור כרמך
כט, עין לא ראתה זה יין המשומר ביאור בעל ספר העקרים
ל, החכם שם מבטחו בתפילות והכסיל במטבעות מספר החיים
לא, ביאור אומרם ז"ל כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות
לב, המחזיק ידי אחרים מחיה את עצמו
לג, ביאור בדרך צחות במוצאי שביעית בן דוד בא

א, ביאור מה שהכריז רבי ינאי זרעו בשביעית ע"ד מה שהכריז חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד,

כתיב (ויקרא כ"ה ב'), דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה,

איתא בגמרא (סנהדרין כ"ו ע"א), **מכריז רבי ינאי פוקו זרעו בשביעית**, משום ארנונא, (זרעו בשביעית שתוכלו לשלם מס שגובה המלך מן התבואות כך וכך כורין מן השדה לשנה, רש"י), ע"כ,

למה יתחייב השומר שמיטה מס למלך

מבואר, דכשאנו יראת העונש אינו חרד לשמור ולעשות ואינו חש לתורתו, ובענין השמיטה דייקה התורה, ושבתה הארץ **שבת, לה'** כלומר דקיום השמיטה צ"ל לשם שמים, **ולפיכך** נתחייבו **בארנונה**, דאע"פ שקיימו שמיטה, אך **לא קיימוה לשם שמים כדבעי**.

ב, כיצד למד רבי מאיר תורה מאחר מבואר בגמרא בג' אופנים

איתא בגמרא (חגיגה דף ט"ו ע"ב) רבי מאיר היכי גמר תורה מפומיה דאלישע בן אבויה אחר,

ביאור בתורתו של רבי מאיר הרימון התמר והאגוז מרמזים אל המצוות ואל מחשבת הלב

אופן א', רבי מאיר אכל תחלא ושדא שיחלא לברא. פירוש רבי מאיר אכל **תמר** וזרק את **הגרעין**, כלומר אכל את **החיצון** וזרק את **הפנימי**, וכך למד תורה מאלישע,

אופן ב', דרש רבא: מאי דכתיב (שיר השירים ו' י"א) "אל גנת **אגוז** ירדתי" למה נמשלו תלמידי חכמים לאגוז? לומר לך, מה **אגוז** זה, אף על פי שמלוכלך בטיט ובצואה - אין מה שבתוכו נמאס, אף תלמיד חכם, אף על פי שסרח - אין תורתו נמאסת. כלומר רבי מאיר אכל את **הפנים** והשליך את **החיצון**, וכך למד תורה מאלישע

אופן ג', רבי מאיר **רמון מצא**, תוכו אכל, קליפתו זרק, כלומר, אכל את **הפנימי**, וזרק את **החיצון**,

המהרש"א מבאר את ההבדל בין האופנים הנ"ל

כתב המהרש"א (חגיגה דף טו עמוד ב ד"ה תחלא אכל ושדא שיחלא), הכא **בתמר**, דימה מה שלמד ר"מ מאלישע, שאכל **הפרי שמבחוץ**, והגרעין שבפנים זרק,

ולקמן דימה היפך זה, דתוכו של **רמון** אכל והקליפה שמחוץ זרק,

וגם דימה מה שלמד רבי מאיר מאילשע לאגוז שהפנימי נאכל והחיצון נזרק,

ואלו תוכן דברי המהרש"א, דאלישע היה שלם בתורתו,

יש להבין, אדם השומר שביעית איך יתחייב למלך, הרי המקבל עליו עול תורה, ואז מעבירין הימנו עול מלכות וכו', **יש לבאר כדלהלן**,

הכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד

איתא בגמרא (שבת ל"א ע"א), אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו בהי עייל, **מכריז רבי ינאי, חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד**,

כתב רש"י (שבת ל"א ע"א), **יראת שמים** דומה **לפתחים חיצונים**, שדרך להם נכנסים לפנימיים, כך, אם ירא שמים הוא נעשה חרד לשמור ולעשות, ואם לאו אינו חש לתורתו, עכ"ל, **ויראת שמים הם הפתחים החיצונים, להגיע לתורה**,

הכרזת רבי ינאי במסכת יומא

איתא בגמרא (יומא ע"ב ע"ב), אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים, **מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עביד**,

כתב רש"י (יומא ע"ב ע"ב), **דרתא** - חצר, ותרעא לדרתיה עביד - **שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים**, עכ"ל, **והתורה היא הפתח החיצון להיכנס ליראת שמים**,

לבאר מה ששינה רש"י פירושו ממקום למקום ע"ד יראת העונש ויראת הרוממות

בגמרא בשבת מדבר על **יראת העונש**, כפי שמסביר רש"י, שהוא נעשה **חרד**, וע"י שיהיה בו יראת העונש, יבוא לעסוק בתורה ולקיים המצוות,

וע"ז פירש"י, **יראת שמים** דומה - **לפתחים חיצונים**, שדרך להם נכנסים לפנימיים, כך, אם ירא שמים הוא נעשה **חרד לשמור ולעשות**, ואם לאו אינו חש לתורתו,

ובגמרא ביומא, מדבר על **יראת הרוממות** שאליה אפשר להגיע רק **דרך תורה**, וע"ז פירש"י, **שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים**,

ביאור הדבר שנתחייבו שומרי שביעית מס למלך

עפ"י מה שביאר המהרש"א, כי הדמיון לרימון, הוא המצוות שהוא יראה חיזונית לתורה, והדמיון לתמר הוא הלב שהוא היראה הפנימית לתורה,

בדרך זו יש לבאר כוונת רש"י ששינה ביאורו (שבת ל"א ע"א), כי יראת שמים הוא הפתח החיצון, להגיע לתורה,

(יומא ע"ב ע"ב), כי התורה היא הפתח החיצון להיכנס ליראת שמים, שהוא הפנימי,

אפשר לומר כי כוונתו ליראת שמים לקיום מצוות שהוא היראה החיצונית,

ויראת שמים להשקפת הלב לאמונתו ית' הוא יראת שמים פנימית, ובכך מבואר השינוי בפירושי רש"י.

ד, ביאור אומרם ז"ל מה שעשתה חכמה עטרה לראשה ע"ד יראת העונש ויראת הרוממות

כתיב (משלי כ"ב ד') "עקב ענוה יראת ה' כתב רש"י עקב ענוה - בשביל הענוה יראת ה' באה,

דבר אחר, ענוה עיקר, והיראה טפילה ועקב לה מדרס לרגליה, עכ"ל רש"י,

איתא בגמרא, (ירושלמי שבת ט' ע"א), א"ר יצחק בר אלעזר מה שעשת חכמה עטרה לראשה. עשת ענוה עקב לסולייסה, דכתיב (תהילים קי"א י') "ראשית חכמה יראת ה'", וכתיב (משלי כ"ב ד') "עקב ענוה יראת ה'", (בביאור הגמרא יש לעיין תוס' ע"ז כי ע"ב ובתוס' יבמות ק"ג ע"ב) (מדרש רבה שיר השירים א' א' ובמפרשים שם)

כתב הפני משה (ירושלמי שבת ט' ע"א), מה שעשת חכמה עטרה לראשה. והוא היראה האנושית שהיא יראת העונש, ואצל החכמה היא עטרה לראשה כדכתיב ראשית חכמה יראת ה' שהיא ראשית להחכמה שאם אין

יראה אין חכמה דמה תועלת מהחכמה שלו אם אין לו יראה,

ועם כל זה אותה היראה (שהיא יראת העונש) עשתה הענוה עקב לשולייטה, כמו לשוליה כדכתיב עקב ענוה יראת ה', כלומר, יראה זו

אבל הרחיק ממנו את קיום המצוות, שחילל את השבת ועוד,

וגם הרחיק מלבו את האמונה בה', כדאיתא בגמרא, שאמר שתי רשויות הן,

מבואר, כי מצוות ה' הם דבר חיזוני הנראה לעין בקיומו או בביטולו, משא"כ הדברים שבלב כגון האמונה בה' הרי זה דבר פנימי שלא ניתן לראותו,

עוד מבואר, שרבי מאיר למד מאלישע רק תורה, אבל אי קיומם של מצוות נגד רצון הבורא ית' לא למד ממנו אלא זרק, וזהו הדמיון לרימון ואגוז, שהחלק החיצון נזרק, שהם אי קיום המצוות שאלישע לא קיים הוא לא למד ממנו, אלא זרקם,

והדמיון לתמר, שרבי מאיר אכל את החלק החיצון, שזו חלק התורה, אבל את החלק הפנימי שזו האמונה שבלב לא למד ממנו אלא זרקם, ולכן השוו לימודו של רבי מאיר מאחר, לשתי סוגי לימוד, האחד שלא למד ממנו אי קיום מצוות שהם חלק חיזוני הנראה לעין כל, ולא למד ממנו את מה שהאמין בו שהוא כפירה, וזהו חלק פנימי שבלב, ע"כ תו"ד המהרש"א,

הרימון והאגוז מרמזים למצוות הרימון אל הלב

ויש להוסיף כי הרימון והאגוז מרמזים למצוות, ע"ד הא דאיתא בגמרא (ברכות דף נו עמוד א) כתיב (שיר השירים ד' ג'), "כפלה הרמון רקתך", מאי רקתך - אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון.

כתיב (שיר השירים פרק ו פסוק יא) "אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל", פירש רש"י לראות באבי הנחל - לחלוחית מעשים טובים אראה בך

איתא בגמרא (סוכה מ"ה ע"ב) צדיק כתמר, למה נמשלו ישראל לתמר, מה תמר זה אין לו אלא לב אחד - אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים. מבואר, שהתמר מרמז אל האמונה שבלב,

ג, ביאור ביראת שמים חיזונית לתורה ויראת שמים פנימית לתורה ע"ד יסוד המהרש"א הנ"ל

ו, ואכלתם לשובע מכוון לצדיק אוכל לשובע ואקרי קדוש

כתיב (ויקרא כ"ה י"ט) "ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשובע וישבתם לבטח עליה"

איתא בגמרא (תענית דף יא עמוד א) **אמר שמואל, כל היושב בתענית נקרא חוטא**. סבר כי האי תנא, דתניא, רבי אלעזר הקפר ברבי אומר, מה תלמוד לומר, (במדבר ו' י"א) "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש", וכי באיזה נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר, ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר, - על אחת כמה וכמה.

רבי אלעזר אומר: נקרא קדוש, שנאמר (במדבר ו' ה') "**קדוש** יהיה גדל פרע שער ראשו", ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר, על אחת כמה וכמה. ולשמואל, הא איקרי קדוש, ההוא אגידול פרע קאי, ולרבי אלעזר, הא נקרא חוטא, ההוא דסאיב נפשיה, ע"כ, **בעקידת יצחק מבאר דלא פליגי, כדלהלן**,

ז, הנאות העולם ותאוותיו על שלשה פנים אסור מותר מוכרח עקידת יצחק

כתב בעקידת יצחק (ויקרא שער סה) השמוש בהנאות העולם ותאוותיו הוא על שלשה פנים. **אסור. מותר. מוכרח.**

והנה הענין הראשון שהוא **האסור**, הוא מה שימלא האדם נפשו מכל מאכל אשר יאכל או מכל מה שיחמוד מהממון והאיסורים וזולתם מיתר החמודות מבלי שיחוש אם מותרים ואם אסורים ועל דרך שאמר היצר הרע כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון וכו' (קהלת ט').

והענין השני המותר, הוא מה שיהנה מכל אלו הענינים בכל מה שתתיר אותו התורה האלקית לא יחוש אם לצורך אם למותר רק ישבע בכל אות נפשו על דרך שהיו תחלת דברי השטן הוא יצר הרע. לך אכל בשמחה לחמך וגוי בכל עת יהיו בגדיך לבנים וגוי. כי כל זה מה שלא אסרה אותו התורה ואיפשר שיפורש על זה הענין אומרו כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כלומר בכח התורה והמצוה.

אינה אלא עקב אצל הענוה, לפי שאם מתרגל האדם בענוה מתוך שהוא חושב תמיד מה אני ומה חיי יבא לידי **יראת הרוממות** כמו שאמרנו, ע"כ,

איתא במדרש (תנחומא בראשית א' א') זכה משה רבינו וקבל התורה לפי שהתורה **סוליתה ענוה וכתרה יראה**, סוליתה ענוה **שנאמר** "עקב ענוה יראת ה'" (משלי כב), וכתרה יראה **שנאמר** "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא),

ושניהם במשה רבינו, ענוה שנאמר והאיש משה עניו מאד (במדבר יב), **יראה** דכתיב כי ירא מהביט אל האלקים (שמות ג), ע"כ,

ביאר העץ יוסף, (על המדרש תנחומא) כי פירושו הראשון של רש"י על הפסוק עקב ענוה וגוי, שפירש בשביל הענוה יראת ה באה, זוהי יראת הרוממות, והפירוש השני, כונתו ליראת העונש,

ה, ביאור לגבי משה מילתא זוטרתא ע"ד המדרש

איתא בגמרא (ברכות דף ל"ג עמוד ב') **כתיב** (דברים י" י"ב) "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה". אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא, והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי, אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר: יראת ה' היא אוצרו, אין, **לגבי משה מילתא זוטרתא היא**. דאמר רבי חנינא, משל, לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו, דומה עליו ככלי קטן, קטן ואין לו, דומה עליו ככלי גדול, ע"כ

והקשו, (עיין מהרש"א ברכות ל"ג ע"ב ד"ה מלתא זוטרתי), המשל מדבר על כל אדם והתירוץ הוא רק לגבי משה, ומבאר המהרש"א שמדובר על יראת הרוממות, עיין שם,

אך על פי דברי המדרש וביאורו, שע"י ענוה בא יראת הרוממות כפי שמצינו במשה רבינו,

יש לפרש, לגבי משה, כלומר ההולך בדרכי משה רבינו בענוה, לגביו יראת הרוממות היא מילתא זוטרתא,

פרפראות פאר

והשלישי המוכרח, הוא מה שישתמש בהם ע"פ ההכרח לקיומו ולהשאיר מינו לא זולת אשר אם יחסר ממנו דבר יהיה עוכר שארו,

ובשתי המדרגות המותר והמוכרח, יתבארו לדעתי המאמרים שנזכרו בתעניות (פ"ק יא א)

אמר שמואל, כל היושב בתענית נקרא **חוטא** שנאמר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באי זו נפש חטא אלא על שציער עצמו מן היין והלא דברים קל וחומר מי שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה.

רבי אלעזר אומר נקרא **קדוש** שנאמר קדוש יהיה. והא כתיב מאשר **חטא** על הנפש, ההוא **במסאב נפשיה**. ואידך הא כתיב **קדוש** יהיה **דלא אסתאב נפשיה**.

והכוונה ששמואל מדבר על הפורש עצמו מהדרך השלישי וגורע את חקו מדי מחסורו ולזה נקרא **חוטא** על נפשו ועוכר שארו אכזרי. והוא מה שביאר באומרו דמסאב נפשיה.

ור' אלעזר מדבר על הפורש מהדרך השני ומקדש עצמו במותר לו ולזה נקרא **קדוש** כי המותר אף על פי שיהיה מותר יש בו צד טומאה ואיסור והוא מה שאמר דלא מסתאב נפשיה כי במה שיהנה ההכרחי אינו שם צד טומאה וחטא. **ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, עכ"ל העקידת יצחק,**

בספר מקור חיים ביאור על העקידת יצחק (בהקדמה לשער ס"ה) מבאר עד"ז **הכתוב** (משלי י"ג כ"ה) **"צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר"**,

צדיק אכל לשבע נפשו, זהו דלא אסתאב נפשיה. ולכן קדוש יהיה,

ובטן רשעים תחסר, זהו דמסאב נפשיה, ולכן הוא חוטא, עכ"ד,

ובכך יש לכוון הכתוב ואכלתם לשובע, זהו הצדיק שאוכל לשובע,

ח, גם בעיני יפלא הממני יפלא שני כתובים המכחישים ומבואר ע"ד הידיעה והבחירה

פרשת בהר תשפ"ב

כתיב (ירמיהו ל"ב כ"ז הפטרת פרשת בהר), **"אני ה' אלוקי כל בשר הממני יפלא כל דבר"**,

כתיב (זכריה ח' ו') כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם **גם בעיני יפלא,**

פירש"י "הממני יפלא", וכי העתידות עלומות ממני, **ורבותינו דרשו "בעיני יפלא"** על שחיטת יצר הרע במסכת סוכה (נ"ב ע"א) איך יכלו הצדיקים לעמוד כנגדו בחייהם,

ולפלא ייחשב, כתוב אחד אומר, **"הממני יפלא כל דבר"**, וכתוב אחד אומר, **"גם בעיני יפלא"** והרי הם שני כתובים המכחישים זה את זה,

יש לבאר הענין ע"ד הידיעה והבחירה

יש לפרש, כי בודאי **הכתוב**, (ירמיהו לב כז), **"הממני יפלא כל דבר"**, היא ידיעתו הבלתי מסוייגת של הקב"ה כפירש"י **וכי העתידות עלומות ממני,**

ואין לאיש הישראלי צל של ספק בידיעתו המוחלטת של הקב"ה בכל מה שהיה הוה ויהיה, **אך**, רצה הקב"ה להשכיר את עושי

רצונו, ולהעניש את עוברי רצונו, לפיכך נתן לנו את **הבחירה,**

ועל זה אמר הקב"ה **"גם בעיני יפלא"**, **ופירש"י** איך יכלו הצדיקים לעמוד כנגדו בחייהם, ומכיוון ואין בשכל אנושי להבין ענין **הידיעה והבחירה**, אמר הקב"ה אעשה כן גם אני כמתעלם מידעתי, ואמר **גם בעיני יפלא,**

מבואר כי הכתובים הסותרים האומרים **הממני יפלא, וגם בעיני יפלא**, הוא ענין **הידיעה והבחירה**, שאין בדעת אנושי להבין, ע"ד שכתב הרמב"ם **פ"ה מהלכות תשובה**. ובספר המורה פרק עשרים מחלק השלישי,

גם יש לומר, כי במה שאמר הכתוב, כי יפלא בעיני שארית העם הזה, הכוונה לבחירה שיש לאדם, מכיוון ומצינו כי בכל מקום שנאמר **העם הזה** ה"ה בהקשר לדברים שבבחירה, כגון **חטא העם הזה, עוון העם הזה**, שהם הדברים הבאים בבחירת האדם.

ט, שוב מצאתי באלשיך הקדוש כפירוש זה

יא, וצוית את ברכתי ביאור בדרך החסיד המפורסם

כתיב (ויקרא פרק כ"ה כ"ו) **וכי תאמרו** מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו, **וצוית את ברכתי**, וגו',

בספר נועם אלימלך (פרשת בהר) כתב, **וכי תאמרו** מה נאכל בשנה וכו', **וצוית את ברכתי** לכם כו', **בשם אחי החסיד המפורסם**, שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם, שיהיה שלם בבטחונו על אלקיו,

ולא יאמר כלל מה יאכל, כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל, הוא עושה פגם חלילה בהשפע, ומטריחו כלפי שמיא לצוות **מחדש**,

וכי תאמרו, פירוש, **כאשר תאמרו כך**, ואז תטריחו אותי, וצוית כו', אלא לא תתנהגו כך

ותבטחו בה' בכל לבבכם ואז תלך השפע בלי הפסק כלל תמיד לא יחסר כל בה, **עכ"ל הנועם אלימלך זי"ע**,

מבואר, כי עצם השאלה, מראה על חוסר בטחון מושלם בה' כי הוא זן ומפרנס לכל תמיד אל יחסר לנו, ואם שאלת, הטרחת את הבורא ית' לצוות את הברכה מחדש, **והצורך בצווי מחדש** לברכה הוא משום שנשאלה השאלה **מה נאכל**,

יב, ביאור השפת אמת בדברי הנועם אלימלך

שפת אמת (ויקרא - פרשת בהר - שנת תרל"ז א') ז"ל **השפת אמת**, כתב בספר **נועם אלימלך** בשם אחיו ז"ל, כי עיי השאלה יצטרך המקום לצוות את הברכה כו' ע"ש.

וביאור הדברים, דמה קושיא היא זו **מה נאכל**. **מאן דיהיב חיי יהיב מזונא**. אך, כי אם יהי קיום בניי ע"פ נס, ואין כל הדורות ראוי לנסים, **לכן יאמרו מה נאכל**.

והתירוץ, שיהי בדרך ברכה, וברכה היא **קצת בטבע**.

כתיב (זכריה ח' ו') **כה אמר ה' גם בעיני יפלא כתב רש"י**, ורבותינו דרשוהו על שחיתת יצר הרע במסכת סוכה בעיני יפלא איך יכלו

הצדיקים לעמוד כנגדו בחייהם, עיי"ש בפירוש הרד"ק,

כתב האלשיך הק' (זכריה ח' ו'), **כה אמר ה'** צבקות כי יפלא כו'. הנה אומרו שבעיניו יתברך יפלא ממנו דבר, **הלא כמו זר נחשב**, כי לא איש אל שיפלא ממנו, **ולפי דעת חכמי האמת**, על פסוק **עיני ה'** המה משוטטים בכל הארץ, הם מלאכים הנקראים **עיני ה'**, אפשר לומר כי עליהם יאמר **פה, להם יפלא**,

ועל דרך הפשט יאמר, כי אחרי אומרו עוצם צדקת ושלילת יצה"ר מדורו של משיח, מה שאין כן בדורות אלו, הלא יפלא בעיני כל ישראל איך ישנה העולם, כי גם שיאמינו כי ודאי עיני ה' המה צופות אשר יהיה, הלא יאמרו כי **ידיעתו מכרעת** לבלתי יתהפך **מחמת הבחירה**, על כן אמר, **דעו איפוא כי אין ידיעתי מכרעת**, כי אם, שכאשר יפלא בעיני שארית העם הזה, גם בעיני **הרואות מה שיהיה**, יפלא,

כי הידיעה לא תכריח באופן שבהיות **הבחירה** חפשית ונשאר הדבר אל הטבע, וטבע האדם לימשך אחר יצרו גם בעיני יפלא, אשר יוכלו אז להכניע יצרם טרם הסירי לב האבן מברשם, ועל כן ארבה זכותם, **עכ"ל**.

י, ביאור הכתובים הסותרים ברד"ק אבן עזרא ואברבנאל

כתב הרד"ק (זכריה פרק ח פסוק ו) יש מפרשים **בתמיה** כאלו אמר **הגם בעיני יפלא** וכן אתה זה בני עשו והדומים לו והחכם

רבי אברהם א"ע ז"ל פי' כמשמעו כלומר אני עושה פלא בימים ההם שלא עשיתי כמוהו, **עכ"ל הרד"ק**,

כתב האברבנאל (זכריה פרק ח' ו') כי גם בעיני יפלא כלומר שבדרך פלא עצום אעשה אותו לפי שלא עשיתי כמוהו מעולם והוא על דרך היא נפלאות בעינינו (תהלים קיח, כג) כי אין פירוש יפלא ימנע או יתכסה כי אם להודיע שהיה בדרך פלא ולא כפי המנהג הטבעי,

נעשה ע"י הקב"ה בעצמו, וכל הטבע שנעשה, הוא רק כדי להסתיר, כי הוא ית', והוא ורק הוא, מנהל ומחיה כל רגע ורגע את הטבע, ואין לטבע חיות בפני עצמו,

וחובת איש ישראל לחפש ולברר לעצמו כי כל מה שנעשה בטבע הוא עשייתו ית', וכאשר דבר זה מבורר אצל האדם בידיעה ברורה בכל עת ובכל שעה, אזי נחשב הוא כמונהג עפ"י נס, כי הוא כבר יודע שגם הטבע מנוהג על ידו ית', וזהו הלשון נס,

וז"ל השפת אמת, שעיקר האמונה לידיע שגם הטבע הוא הנהגתו ית' בלבד, שנותן בה חיות וקיום תמיד, (שפ"א פסח תרמ"ז)

ובזו הדרך מבאר השפת אמת, וכי תאמר מה נאכל, מזה השאלה מוכח, כי אין הדבר מבורר אצלך שהטבע מונהג על ידו ית', ולכן צריך את הברכה שהוא קצת בטבע.

טו, בירור בהנהגת הקב"ה את העולם בדרך הנס ובדרך הטבע

בשעה שברא הקב"ה את עולמו, ברא בו משרתים אין קץ לשרתו, וברא בו גם את הטבע לשרתו, ואת הנהגת הטבע בעולם, וזהו הנקרא, עולם כמנהגו נוהג, או מנהגו של עולם, וברא בו גם הנהגה ניסית, הקרויה בספרי הקדמונים השגחה פרטית, או השגחה אישית,

ההבדל בין הנהגה טבעית להנהגה ניסית

יש לברר ולבאר, מהו הנהגת הטבע, עולם כמנהגו נוהג, ומנהגו של עולם, ומהו הנהגה ניסית, השגחה פרטית, והשגחה אישית,

איתא בגמרא (שבת קנ"ו ע"א), איתמר רבי חנינא אומר מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל, רבי יוחנן אמר אין מזל לישראל, ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן מניין שאין מזל לישראל, שנאמר (ירמיה י"ב) כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה, הם יחתו ולא ישראל, ואף רב סבר אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אמר רב מניין

תפקיד איש ישראל לברר כי אין נס גדול ונפלא כמו הטבע

וממשיך השפ"א, אך באמת צריכין בני"י לידיע, כי הנסים והטבעים הכל אחד, ובאמת אין נס גדול ונפלא כמו הטבע, שהטבע הוא הגדול שבנפלאות המושגים לנו. ואז, כשזו האמונה מתברר לבני"י, אין עסק להיות ניזון ע"פ נס.

רק וכי תאמרו כו' אז וצויתי כו' כנ"ל. ובאמת הדורות שנעשה להם הנסים הי' קבוע בהם האמונה והיה שוה להם הטבע והנסים. לכן נהג הש"י עמהם בנסים כנ"ל, עכ"ל השפת אמת,

יג, הנס והטבע בתורת השפת אמת

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה נ"ה פסקה א') ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם, כתיב (תהלים ס) "נתתה ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה", נסיון אחר נסיון,

וגידולין אחר גידולין, בשביל לנסותן בעולם, בשביל לגדלן בעולם כנס הזה של ספינה, ע"כ לשון המדרש,

פירוש, דגל המונף על התורן הגבוהה ביותר בספינה, כדי שתיראה מרחוק, וזהו הרמת הנס להתנוסס, שיראה למרחוק,

יד, שורש וביאור המילה נס

ספר השרשים לרד"ק, שורש נסס, כתב, נתת ליראיך נס להתנוסס, פירוש להתרומם ולהתעלות, וכן הוילון (של האוניה) נקרא נס, לפי שמרימין אותו על התורן, ע"כ,

שפת אמת (לך לך תרמ"ד ב') כתב, כי נסה הוא לשון הרמה כמו שאו נס,

שפת אמת (יתרו תרנ"ה א') כתב, ונסהו הוא לשון הרמה ועליה כמו שאו נס,

שפת אמת (סוכות תרמ"ו ח') כתב, ושם נסהו, לשון הרמה,

מבואר, בתורת השפת אמת, כי פירוש המילה נס הוא הרמה, שהוא ידיעה ברורה שהדבר

אך תפקיד האיש הישראלי, בכל נשימה ונשימה, ובכל דבריו ומקריו, להרים נס לגובה, שייראה למרחוק, מי הוא המחיה כל דבר ודבר, אף שהדבר נראה טבעי, והוא ורק הוא הנותן לך כח וגוי, והטבע אינו מנהיג, ואין בו הכח להנהיג, רק הכל נעשה על ידו ית', ואין עוד מלבדו.

טז, מהו הכח שנתן הקב"ה בטבע

ויש לבאר עוד, כי מה שנתן הקב"ה כח בהטבע, הוא רק, שגזרה חכמתו, להכתיב ע"י המזל את מהלך חייו של כל יחיד ויחיד, וכל ציבור וציבור, כל עם ועם, וכל מדינה ומדינה, כמ"ש חז"ל (שבת קנ"ו) **מזל שעה גורם**, כלומר בשעת לידתו של כל אחד ואחד, נרשם כל מהלך חייו עד ליומו האחרון, ואומות העולם מתנהלים ע"י הקב"ה, לפי תרשים זה, ולבניי נתן הקב"ה את התורה, שעל ידה יכול לשנות המזל לפעמים, כי **המזל עבד אל התורה**, אך כל דבר ודבר וכל מקרה ומקרה, מתבצע אך ורק ע"י הקב"ה.

יז, ההבדל בין הנס והטבע

הנס הוא הסדר שקבע הקב"ה לניסים גלויים מיום בריאת העולם, כגון קריעת ים סוף, שהתנה הקב"ה עם הים וכו', ועוד ניסים שיגלו לנו חז"ל שסודרו כבר אז בבריאת העולם,

הוא, **הרמת דגל**, המוכיח, כי הקב"ה הוא זה שעשה את הפעולה הניסית, כגון קריעת ים סוף, שידעו והבינו בכל העולם כי הקב"ה הוא זה שקרע את הים, או שהשמש עצרה מלכת, בגבעון, וקפיצת הארץ ליעקב אבינו,

יח, הנהגה בדרך הטבע ובדרך השגחה ניסית פרטית אישית

הנהגה הטבעית, **עולם כמנהגו נוהג, ומנהגו של עולם**, הוא זה שהקב"ה גזר שיהיה הכל מתנהל בסדר מסודר, כגון העננים מביאים גשם, הזרעים מצמיחים, שיהיה החול גבול לים, שיהיה החולה מבריא ממחלתו, אם יש כח בגוף לרפא את מחלתו, וכו' וכו' וכו', וגם נתן חלק לכוכבים והמזלות, שעפ"י התכנון שלהם מתנהלים כל ימי חייו של האדם הפרטי או ציבור, פרט אם ישתנה בזמן כל שהו ע"י השגחה מיוחדת, כמפורט להלן,

שאין מזל לישראל, שנאמר ויוצא אותו החוצה, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם בן ביתי יורש אותי, אמר לו לאו, כי אם אשר יצא ממעיד, אמר לפניו רבונו של עולם נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן, אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך **שאין מזל לישראל**, ע"כ,

כתבו התוספות (שבת קנ"ו ע"א) בד"ה **אין מזל לישראל** - והא דאמר רבא בשילהי מו"ק (דף כח. ושם), בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא **במזלא תליא מילתא**, מכל מקום **על ידי זכות גדול משתנה**, אבל פעמים שאין המזל משתנה כדאמר ביבמות פרק החולץ (דף ג. ושם) זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו (דאין מזל לישראל), ע"כ,

בספר בני יששכר (מאמרי חדש שבט - מאמר א') כתב, אמרו התוכניים הראשונים כי מזל דלי הוא מזל ישראל, הגם דקיי"ל אין מזל לישראל [שבת קנ"ו], היינו **שישראל על ידי מעשיהן בתורה הופכין שפיטת המזל לכל אשר יחפצו**, אבל על כל פנים **בתולדה יש להן מזל, והמזל עבד אל התורה**, ע"כ

ועתה עלינו לבאר, כיצד נראה בכל הנהגה טבעית, שכולם ניסים, אין בהם טבע, ומנהגו של עולם, כלשון הרמב"ן.

ביאור הדבר, מכיון והאניה בלב ים אינה נראית היכן היא נמצאת, לכן מרימים עליה נס בגובה התורן, כדי שתראה למרחקים,

וכך הוא לשון נס, מכיוון ואין הנהגתו של הקב"ה ניכרת לכל, שהוא המחיה, הוא הזן, ושהוא המנהיג את בריותיו, **על כן בא הנס**, שיראה למרחוק, מי הוא זה שמנהיג את העולם,

מבואר הדבר, כי הקב"ה שברא את העולם באות ה' דלית ביה מששותא, אלא הבל פה בלבד, שווים בעיניו קריעת ים סוף כהורדת גשמים, או לשים חול גבול לים ולעצור את המים, כמו לשטוף את העולם בצונאמי ר"ל, או לפקוח עיני אדם פקח, שווה אצלו כמו לפקוח עיני אדם עוור, ר"ל,

אלא אנו בעינינו רואים את הדברים הרגילים, כאילו הם טבע, וזה שאמרו **הרגל נעשה טבע**, כלומר ע"י ההרגל הדבר נראה לנו כטבעי,

פרפראות פאר

הוא, השינוי שיעשה לפעמים הקב"ה ממנהג הטבע, בשביל אדם פרטי, או ציבור שלם, ע"י זכות גדול של אמונה, מצווה, עיסוק בעמל בתורה, הרבות בתפילה, באופן היוצא מגדר הרגיל, כגון, בזכות האמונה שנקרא הים, וגם נתן הקב"ה כח להצדיק שיהיה גוזר על דבר שישנה מן הטבע, אם יש בו הזכות לגזור ולשנות מהטבע, כמ"ש צדיק גוזר והקב"ה מקיים,

פרשת בהר תשפ"ב

לכן מרימים עליה **נס** בגובה התורן, כדי שתראה למרחקים, וע"י הרמת הנס יודעים היכן היא נמצאת,

וכך הוא לשון נס, מכיוון ואין הנהגתו של הקב"ה ניכרת לכל, שהוא המחיה, הוא הזן, ושהוא המנהיג את בריותיו, על כן בא **הנס**, שיראה למרחוק, **מי הוא זה שמחיה את הכל**

יט, אין לסמוך על הנס

אסור לאדם לסמוך, שהקב"ה ישנה בשבילו את הטבע, או שיש כח במאן דהוא לגזור על הקב"ה לשנות מן הטבע, רק לקוות שהקב"ה יקבל את התפילות שמתפללים אליו,

כג, ביאור וציוית את ברכתי ואומז"ל כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"א) לוי רמי, כתיב (תהלים כ"ד א') **לה' הארץ ומלואה**, וכתוב (תהלים קט"ו ט"ז) **השמים שמים לה'**, **והארץ נתן לבני אדם**, **לא קשיא**, כאן, קודם ברכה כאן לאחר ברכה, עכ"ל הגמרא,

כ, מהנס הגלוי אל הנס הנסתר

הניסים הגלויים עשה הקב"ה, בכדי שילמדו מהניסים הגלויים, שכמו שברור כשמש כי הקב"ה עשה אותם, מהם ילמדו על כל הפעולות הנסתרות בהעלם של הטבע, כי גם אותם עשה הקב"ה בעצמו ולא אף אחד ממשרתיו, כגון הטבע הכוכבים או המזלות,

יש לבאר הדבר בדרך השפת אמת

מבואר הדבר, כי בשמים יודעים כי הוא המחיה את כולם ואין בשמים טבע המסתיר את דבר חיותו בכל רגע, וזהו **השמים שמים לה'**,

כא, הנס והטבע שוין

תפקיד האיש הישראלי, לעבוד בכל ימי חייו, שבכל פעולה טבעית, ובכל נשימה ונשימה, ובכל יום שפוקח את עיניו, או חוצה כביש, עליו להרים דגל לראש התורן, כדי לומר, כי פעולה זו נעשתה ע"י הקב"ה בעצמו, ואז אצל האיש הנלבב הזה הנס והטבע שוין, כי בכל פעולה טבעית הוא מרים את הנס, להצביע, כי הקב"ה נמצא כאן,

אך, את הארץ, שהוא הטבע, **נתן לבני אדם**, שהם ניזונים בדרך הטבע, זורע וקוצר וכו' וכו', והוא בדרך הטבע,

יתן השי"ת שנזכה להרים את הנס בכל דברינו ומקרינו, לדעת שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם,

ועל זה הקשה לוי ואמר, והלא "לה' הארץ ומלואה", כלומר, הלא יש לנו לידע כי גם הארץ והטבע, חיותו בכל רגע הוא מאתו ית',

ע"ז אמר, **כאן לאחר ברכה**, משום שכח הברכה הוא, לומר, **אתה ה' אלוקינו**, אתה, הוא המוציא לחם מן הארץ, ואל תטעה לומר כי מלכות בפני עצמה יש בטבע שמוציאה את הלחם מן הארץ, **ולכן ע"י הברכה מתברר כי גם הטבע מתנהל אך ורק על ידו ית'**, וזהו **כאן לאחר ברכה**, שלאחר הברכה נודע הדבר כי המלכות שלך הוא גם בהפעלת הטבע,

כב, ביאור בכתוב דרך אניה בלב ים

כתיב (משלי פרק ל' י"ח), שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים וכו', **דרך אניה בלב ים**,

ביאור וכי תאמר, וצויתי את ברכתי בדרך הנ"ל

בכך אפשר לפרש, "וכי תאמר מה נאכל בשנה השביעית" כי בדרך הטבע אם לא נזרע מה נאסוף, א"כ חסר אתה את הידיעה כי הטבע אינו אלא הסתרת הנס, ע"ז אמר, **וצויתי את ברכתי**, ע"י שיתברר לך ע"י הברכה כי הכל

פירוש, מכיון והאניה בלב ים אינה נראית היכן היא נמצאת והיא נפלאת מעיני בני אדם,

כתיב (ויקרא כ"ה ל"ה) "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך",

ביאור כפל הלשון ימוך אחיך וגם מטה ידו

אלא, דרכו של עולם, כי הנותן צדקה לעני, ידו למעלה, והמקבל ידו למטה,

בדרך צחות, אפשר לפרש, "וכי ימוך אחיך ומטה ידו", שכאשר הפך אחיך מנותן למקבל, גם ידו הוא למטה מיד הנותן, וזהו ומטה ידו, שידו למטה מידו של הנותן.

כז, ביאור הכתוב ובמרבית לא תתן אכלך בדרך צחות

כתיב (ויקרא כה לז) "את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך"

איתא במשנה (אבות פרק א משנה ה'), יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה,

פירשו המפרשים, כי כאשר מבקש האדם שיהיו עניים בביתו, ותאמר האשה כי אין די לתת להרבה אורחים, ע"כ יאמר האיש כי אין צורך להרבות לכל אחד ואחד הרבה, אלא במה שיש יחלקו כולם,

ובכך פירשו, אם אתה רוצה שיהיו עניים בביתך, "אל תרבה שיחה עם האשה", פירוש, "אל תרבה" שלא תרבה במאכל לכל אחד ואחד, ועל זה תהיה "השיחה עם האשה",

וכך אפשר לפרש הפסוק "ובמרבית, לא תתן אכלך" לא לרצות להרבות באוכל יותר מדאי, שאז לא יוכלו להכניס עניים לבית.

כח, שינה הכתוב בין תזרע שדך לתזמור כרמך

כתיב (ויקרא כ"ה ג'), "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך, ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר",

מאתו, גם הטבע מאתו ית', לא תקשה לך השאלה מה נאכל,

כד, ביאור בכתוב דרך אניה בלב ים

כתיב (משלי פרק ל"ח), שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים וכו', דרך אניה בלב ים,

פירוש, מכיון והאניה בלב ים אינה נראית היכן היא נמצאת והיא נפלאה מעיני בני אדם, לכן מרימים עליה נס בגובה התורן, כדי שתראה למרחקים, וע"י הרמת הנס יודעים היכן היא נמצאת,

וכך הוא לשון נס, מכיוון ואין הנהגתו של הקב"ה ניכרת לכל, שהוא המחיה, הוא הזן, ושהוא המנהיג את בריותיו, על כן בא הנס, שיראה למרחוק, מי הוא זה שמחיה את הכל

כה, השאלה מה ענין שמיטה והתשובה אצל הר סיני

כתיב (ויקרא כ"ה א'), "וידבר ידוד אל משה בהר סיני", כתב רש"י מה ענין שמיטה אצל הר סיני, (מת"כ),

בשמיטה יש לאדם לעסוק בתורה שניתנה מסיני

איתא בספרים הק', דמה שאמרה תורה לקיים מצוות שמיטה, הוא, שיתן האדם לנפשו פסק זמן מעבודתו בשדה, ויעסוק בתורה במשך שנה תמימה, כדוגמת השבת שניתנה כדי לעסוק בתורה שניתנה מסיני,

בכך אפשר לפרש, דיש כאן שאלה ותשובה, השאלה, מה ענין שמיטה, והתשובה, אצל הר

סיני, פירוש, שכל ענין השמיטה הוא כדי שיוכל האדם להיות אצל הר סיני, כלומר אצל

התורה שניתנה מסיני. וזהו מה ענין שמיטה, אצל הר סיני.

כו, הכתוב וכי ימוך אחיך ומטה ידו מבואר בדרך צחות

אבל כשישקוהו מן היין יכיר וידע שהיין היוצא מהענבים יותר משובח ויותר ערב ויותר מועיל מן הענבים, ויתמה איך יצא דבר מופלג התענוג כזה, מן הענבים,

כן הנפש, לא תוכל לשער שבעשיית המצות תשיג התענוג הרוחני המושג, עד שתפרד מן הגוף, ואז תכיר ותדע איך התענוג ההוא יושג בעשיית המצות,

כמו שיושג היין בעבודת הכרם ושהוא כנוס בתאר או התכונה המגעת מעשיית המצות, כיין שהוא כנוס בענבים המושגים בעבודת הכרם,

ולזה נקרא, "יין המשומר בענביו", לומר, כי כמו שאין דמיון בין תענוג הענבים, לתענוג היין, כך אין דמיון בין תענוגי העוה"ז לתענוגי העוה"ב וע"כ נקרא ג"ע של מעלה, להורות שהנפש לא תוכל לשער תענוג הדבר הרוחני שלמעלה, בהיותה בעולם השפל הזה. עכ"ד בעל העקרים.

ל, החכם שם מבטחו בתפילות והכסיל במטבעות מספר החיים

איתא בגמרא (ברכות מ' ע"ב) כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות - לא יצא ידי חובתו, ע"כ,

ותמהו הפרשנים, מה למטבעות אצל ברכות, שחז"ל קראו לברכות, מטבע שטבעו חכמים,

כתב בספר החיים, (הודפס בשנת שני"ג) מאחי המהר"ל חברו של בעל הרמ"א רבי משה איסרליש, וז"ל, ורז"ל קראו אל הברכות מטבע שטבעו חכמים, לפי שהכסילים הם מקטני אמנה, וישימו מבטחם על המטבעות,

כי הכסף יענה את הכל, אבל הצדיקים ישימו בטחונם בהקב"ה ומתפללין אליו שיפרנסם ברחמיו המרובים, נמצא שהתפלה הוא מטבע שלהם, עכ"ד,

לא, ביאור אומרים ז"ל כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות

מבואר, כי הפעולה הראשונה (מלבד הכנת הקרקע) המתבצעת בשדה היא הזריעה, כ"כ הפעולה הראשונה שבכרם היא הנטיעה,

א"כ יש להבין, למה בשדה נקטה התורה בפעולה הראשונה שהיא הזריעה, ואילו בכרם, שינתה התורה, ולא נקטה בפעולה הראשונה שהיא הנטיעה, והיל"ל שש שנים תזרע שדך ושש שנים תיטע כרמך,

אפשר לבאר ולומר כדלקמן

מבואר, כי זריעת השדה בחיטים שעורים זרעי פירות וכו', הוא, להגיע אל מטרתו הסופית שלשמו הוא נזרע, אם בחיטה ושעורה להגיע

אל הלחם, (גם אם יש בדרך אחד עשרה פעולות), או בפרי, להגיע אל הפירות שעל העץ,

משא"כ, בענבים המטרה אינה אחת ויחידה, אל שתי מטרות האחת הענבים, השניה היין, ואפשר שכדי לרמז על זה, שאין הכוונה בנטיעה להגיע בנטיעה למטרה אחת, לכן כתבה תורה הפעולה המאוחרת שאחרי הנטיעה,

כט, עין לא ראתה זה יין המשומר ביאור בעל ספר העקרים

איתא בגמרא (ברכות ל"ד ע"ב, סנהדרין צ"ט ע"א), אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעולם הבא, עין לא ראתה אלקים זולתך,

מאי עין לא ראתה, אמר רבי יהושע בן לוי, זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, ע"כ,

כתב בספר העקרים (מאמר רביעי פרק ל"ג) וז"ל, ולזה כנו רבותינו ז"ל, את עוה"ב ביין

המשומר בענביו, כמו שאמרו מאי עין לא ראתה אלוקים זולתך, אמר ריב"ל זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית,

ובאור זה, כי כמו שהאוכל הענבים הוא מתענג באכילתו, ואם לא ראה יין מימיו לא יוכל לשער שיצא מהענבים דבר יותר ערב ומענג ומועיל יותר מהם, ומי שיאמר לו שישג בעבודת הגפן תענוג יותר נפלא מאכילת הענבים יפלא מזה ולא יאמין שיהיה כן,

וכך אפשר לפרש, "והחזקת בו וחי עמך", שכאשר אתה תחזיק בו, אז גם אתה תחיה, והוא יחיה אתך, וזהו, "והחזקת בו וחי עמך".

לג, ביאור בדרך צחות במוצאי שביעית בן דוד בא

אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס,

כתיב (ויקרא כ"ה כ'), וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתינו,

איתא בגמרא (סנהדרין צ"ז ע"א) במוצאי שביעית בן דוד בא,

אפשר לבאר הענין בדרך צחות, שבמוצאי שביעית בן דוד בא, עפ"י מאמרז"ל (סנהדרין צ"ז ע"א)

אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס,

איתא בגמרא (סוטה מ"ט ע"ב), בעקבות משיחא יוקר יאמיר,

ומכיון ובדרך הטבע אם לא נזרע ולא נאסף וכו', וגם היוקר יאמיר, אז במוצאי שביעית כבר תכלה פרוטה מן הכיס, ולכן **במוצאי שביעית בן דוד בא**. שכשתכלה פרוטה מן הכיס בן דוד בא.

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161555 נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com

איתא בגמרא (ברכות מ' ע"ב) כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות - לא יצא ידי חובתו, ע"כ,

מטבע שטבעו חכמים הוא הטבע בראיית חכמים

יש לפרש, מטבע שטבעו חכמים, כדי לדעת כיצד ראו חכמים את הבריאה שנקראת **טבע**,

בברכות, הוא ע"י הברכות שאנו מברכים על כל אכילה ושתייה מן הטבע, ושם נאמר, כי כל דברי הטבע נבראים ע"י הקב"ה בעצמו, לפי שאומרים כי, אתה, המוציא לחם מן הארץ ולא הטבע, וא"כ ע"י הברכות, **נתברר**

האמונה, לידע שגם הטבע הוא הנהגתו ית' בלבד, שנותן בה חיות וקיום תמיד,

לא יצא ידי חובתו, פירוש שלא יצא ידי חובת הכרתו במי שאמר והיה העולם, שהטבע הוא גם בהנהגתו ית', ואין לטבע שום חיות בפני עצמו, וזה בא ע"י הברכות,

בכך מבואר, כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות - לא יצא ידי חובתו,

לב, המחזיק ידי אחרים מחיה את עצמו

כתיב (ויקרא כ"ה ל"ה) "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, והחזקת בו וחי עמך",

כתיב (יחזקאל ט"ז ו') "ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי"

ביאור הכתוב שאמר שתי פעמים בדמיך חיי

יש לבאר, מה שאמר הכתוב שתי פעמים "בדמיך חיי בדמיך חיי", א"ל שכאשר ראה הקב"ה את ישראל מתקשים **בכספם**, שזהו מתבוססת בדמיך, כלומר, בדמים, ואומר לך, אזי העצה היא, **בדמיך חיי**,

פירוש, כאשר תתן צדקה ותחיה את העני, ואז **בדמיך חיי**, ע"י כך, תחיה את עצמך, וזהו "ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי" **שתי פעמים**,